॥ भीष्म उवाच ॥ इत्युक्तः स तदा तेन तुलाधारेण धीमता । प्रोवाच वचनं धीमान् जाजलिर्व्वल्कलाम्बरः ।
॥ जाजलिरुवाच ॥ विक्रीणतः सर्व्वरसान् सर्व्वगन्धांश्च वाणिज । वनस्पतीनोषधीश्च तेषां मूलफलानि च । ८२४०
अध्यगा नैष्ठिकीं बुद्धिं कुतस्त्वामिदमागतं । एतदाचक्ष्व मे सर्व्वं निखिलेन महामते ।
॥ भीष्म उवाच ॥ एवमुक्तस्तुलाधारो ब्राह्मणेन यशस्विना । उवाच धर्म्मसूक्ष्माणि वैश्यो धर्म्मार्थतत्त्ववित् ।
जाजलिं कष्टतपसं ज्ञानतृप्तस्तदा नृप ।
॥ तुलाधार उवाच ॥ वेदाहं जाजले धर्म्मं सरहस्यं सनातनं । सर्व्वभूतहितं मैत्रं पुराणं यं जना विदुः ।
अद्रोहेणैव भूतानामल्पद्रोहेण वा पुनः । या वृत्तिः सा परो धर्म्मस्तेन जीवामि जाजले । ८२४५
परच्छिन्नैः काष्ठतृणैर्मयेदं शरणं कृतं । अलक्तं पद्मकं तुङ्गं गन्धांश्चोच्चावचांस्तथा ।
रसांश्च तांस्तान् विप्रर्षे मद्यवर्ज्जान् बहूनहं । क्रीत्वा वै प्रतिविक्रीणे परहस्तादमायया ।
सर्व्वेषां यः सुहृन्नित्यं सर्व्वेषाञ्च हिते रतः । कर्म्मणा मनसा वाचा स धर्म्मं वेद जाजले ।
नानुरुद्धे विरुद्धे वा न द्वेष्मि न च कामये । समोऽहं सर्व्वभूतेषु पश्य मे जाजले व्रतं ।
तुला मे सर्व्वभूतेषु समातिष्ठति जाजले । नाहं परेषां कृत्यानि प्रशंसामि न गर्हये । ८२५०
आकाशस्येव विप्रेन्द्र पश्यन् लोकस्य चित्रतां । इति मां त्वं विजानीहि सर्व्वलोकस्य जाजले ।
समं मतिमतां श्रेष्ठ समलोष्टाश्मकाञ्चनं । यथाऽन्धबधिरोन्मत्ता उच्छ्वासपरमाः सदा ।
दैवैरपिहितद्वाराः सोपमापश्यतो मम । यथा वृद्धातुरक्षुद्रा निस्पृहा विषयान् प्रति ।
तथाऽर्थकामभोगेषु ममापि विगता स्पृहा । यदा चायं न बिभेति यदा चास्मान्न बिभ्यति ।
यदा नेच्छति न द्वेष्टि ब्रह्म सम्पद्यते तदा । यदा न कुरुते भावं सर्व्वभूतेषु पापकं । ८२५५
कर्म्मणा मनसा वाचा ब्रह्म सम्पद्यते तदा । न भूतो न भविष्योऽस्ति न च धर्म्मोऽस्ति कश्चन ।
योऽभयः सर्व्वभूतानां स प्राप्नोत्यभयं पदं । यस्मादुद्विजते लोकः सर्व्वो मृत्युमुखादिव ।
वाक्क्रूराद्दण्डपरुषात्स प्राप्नोति महद्भयं । यथावद्वर्त्तमानानां वृद्धानां पुत्रपौत्रिणां ।
अनुवर्त्तामहे वृत्तमहिंस्राणां महात्मनां । प्रनष्टः शाश्वतो धर्म्मः सदाचारेण मोहितः ।
तेन वैद्यस्तपस्वी वा बलवान् वा विमुह्यते । आचाराच्चाजले प्राज्ञः क्षिप्रं धर्म्ममवाप्नुयात् । ८२६०
एवं यः साधुभिर्द्वान्तश्चरेदद्रोहचेतसा । नद्याञ्चेह यथा काष्ठमुह्यमानं यदृच्छया ।
यदृच्छयैव काष्ठेन सन्धिं गच्छेत केनचित् । तत्रापराणि दारूणि संसृज्यन्ते परस्परं ।
तृणकाष्ठकरीषाणि कदाचित्र समीच्छया । यस्मान्नोद्विजते भूतं जातु किञ्चित् कथञ्चन ।
अभयं सर्व्वभूतेभ्यः स प्राप्नोति सदा मुने । यस्मादुद्विजते विद्वन् सर्व्वलोको वृकादिव ।
क्रोशतस्तीरमासाद्य यथा सर्व्वे जलेचराः । एवमेवायमाचारः प्रादुर्भूतो यतस्ततः । ८२६५
सहायवान् द्रव्यवान् यः सुभगोऽथ परस्तथा । ततस्तानेव कवयः शास्त्रेषु प्रवदन्त्युत ।
कीर्त्त्यर्थमल्पहृल्लेखाः पटवः कृत्स्ननिर्णयाः । तपोभिर्यज्ञदानैश्च वाक्यैः प्रज्ञाश्रितैस्तथा ।
प्राप्नोत्यभयदानस्य यद्यत्फलमिहाश्नुते । लोके यः सर्व्वभूतेभ्यो ददात्यभयदक्षिणां ।